

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

10 de Secundis institutionibus, seu Substitutionibus in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

reciproco testamento non admittetur. Porro, num in contractu testamentum fieri possit, vide disputatum apud Bartol. Bald. Castrensem, in l. male pactum, 41. §. si de pact. P.

4 § Forma in testamentis duplex consideratur, vt saepe monuimus: substantialis. & probatoria. Inter substantialem praecipuam, est heredis institutio: inter probatorias, rogatio tertium, notarij publicatio, & id genus alia. § Caput & anima testamēti, heredis est institutio, sine qua nullius rei effectus est, § ante heredis, de legat. Vlp. in ritu tit. 1. § 24. l. quod per manus, de iure codicill. l. 1. de her. insti. P. Iul. Paul. lib. 3. recept. sent. cap. 6. Institutus heres dicitur, & qui scriptus est, scilicet in testamento in scriptis facto: & qui nuncupatus est, quando sine scriptis testamentum fit, Vlp. in l. 1. 4. institutum actum, de her. insti. P. § Institutio in debet esse aperta, vt intelligatur quis instituitur: nam tacita omnino reprobat. Proinde valet quidem haec institutio innominata eius: qui certo successurus est, vt apud Scaeuolam in l. si quis ita, 82. c. Si quis ita heres instituitur, si legitimus heres noster vindicare hereditatem meam: puto desicere conditionem testamenti, illo vindicante. Ibi enim vocatus censetur tacite, qui auctoritate legis proculdubio successurus erat ab intestato: & in defectum eius alius. Notant & interpretes tacitam institutionem sufficere ad validitatem testamenti, si persona instituiti talis sit, quae de necessitate iuris non debebat institui, vel exheredari, sed erat extranea, puta collateralis & consanguinea: & tunc sufficit tacita institutio, ad validitatem testamenti, & substitutionis. Contra si persona talis sit, quae expresse debeat institui vel exheredari, qualis filii est: in qua tacita non sufficit institutio, Guli. Bene. in cap. Raynuntius in ver. adiciens, vt Alterocha, num. 26. de testam. Iul. Clarus lib. 3. sentent. §. testamentum, q. 35. nu. 2. § 3. facit l. inter cetera, 30. de lib. & posth. P. quemadmodum nec tacita exhereditatio, l. 1. § 2. eod.

7 § Debet in esse certa heredis institutio, vel per se, vt quando nominare tenetur heredem testator, nuncupatiue disponens, l. heredes palam, de testa. P. vel scribere, testatus in scriptis, l. hac consuetissima, C. eod. vel relatione ad certum facta, in responsione, vt si a tabellione interrogatus, num velit talem esse heredem, respondeat velle, gloss. in l. subemus, C. eo. explicat Clarus, lib. 3. §. testamentum, q. 37. nu. 2. § seq. vel dicat se talem heredem facere, qui scriptus est in aliqua scheda, de qua tamen constet, nec dubitetur, Clarus vbi proxima, qu. 36. nu. 2.

8 § Institutio in generalis seu vniuersalis proprie est heredum, aut particularis rerum singularium, proprie legatorum. Vtraque aut directa, aut obliqua: de quibus postea. Vniuersalis est illa, quae vnum vel plures heredes facit in quota, quae omnia & singula hereditatis complectitur iura, res & actiones. Vique adeo, vt vno herede tantum in fundo instituto, nullo coherede adito, omnia ei ex natura institutionis, quae testatoris erant, accedant, l. 1. §. si ex fundo, de hered. insti. contra, si habeat coheredem vniuersalem, l. quoties, C. eod. l. coheredi, §. fin. de vulg. P. § Vlpianus in formulam disponendi tradit, l. 1. §. qui neque, de hered. insti. P. Qui, inquit, neque legaturus est quid, neque quemquam exheredaturus, quique verbis potest facere testamentum, ut dicat: Lucius Titius mihi heres esto. Vel tribus, §. haec autem, d. l. i. Lucius heres esto. Item, d. l. i. §. si ex fundo, Lucius heres. Item, Lucius esto. Et si ita Lucius, solummodo: videlicet, si haec loquatur, dicens se velle condere testamentum, & eius gratia id agat & pronuntiet. § Con-

stantinus in C. Cesar in l. quoniam indignum, de test. C. indignum esse ait, ob inanem obseruationem irritas fieri tabulas & iudicia mortuorum. Ideo statuit non esse obseruantiam verborum in institutione heredis, vtrum imperatiuis, vel directis verbis fiat, vel inflexis. Et in quolibet verborum genere formatam institutionem valere, si modo per eam liquebit voluntatis intentio.

11 § Heres in vt ait Iustinianus, § heres est pure, de her. insti. ap. Iusti. § pure & sub conditione institui potest. Ex certo tempore, vel ad certum tempus non potest: veluti post quinquennium quam moriar, vel ex Calendis illis, vel usque ad Calendias illas heres esto. Denique diem adiectum haberi pro superuacuo placet, & perinde esse ac si pure heres institutus esset, id est. sublato vitio temporis subsistere institutionem vt puram, vt exa aditi possit hereditas, l. si quis instituitur, 23. l. hereditas, 34. eod. P. excepta dispositione militis, qui cum pro parte restatus, & intestatus decedere possit, l. ius nostrum, de reg. iur. potest & ad certum disponere tempus, vel temporarium heredem instituire, l. in fraudem, 16. §. miles & ad tempus, & l. miles in heredem, §. 2. & l. quarebatur, §. fin. de milit. testa. P. l. finibus, C. eo. In incertum autem diem potest & paganus instituire, l. qui filio, & l. in tempus, de hered. insti. P. l. filius a patre, 2. respon. de lib. & post-

hum. in P. Neque hodie interest, institutio fiat in principio testamenti, vel in medio, vel in fine, §. ante heredis, de legat. l. 1. de hered. insti. P.

De Secundis Institutionibus, seu Substitutionibus in genere. Cap. 10.

Lib. 28. P. tit. 6.

- 1 Testamenti instrumentum ad omnes pertinet, quibus aliquid relinquitur.
- 2 Substitutio quid. & substitutum, quando loces est instituto, non admitti.
- 3 Substitutio quomodo pura & condicionalis dici potest.
- 4 Testamentum, deficiente primo gradu, a secundo virus accipere potest.
- 5 Substitutiones in Gallia non admittuntur ultra quartum gradum.

Tabularum in testamenti instrumentum non est vnus semper hominis, hoc est, heredis, sed vniuersorum, quibus quid illic adscriptum est: quin potius publicum est instrumentum, l. 2. quemad. testa. aper. lib. 29. P. tit. 3. Partes eius, secundae tabulae, & codicilli, l. 2. §. ad causam, & l. scilicet, 11. eo. & l. Scaeuola, l. quidam referunt, l. ab intestato, 16. §. si. de iure codic. P. In secundis tabulis secunda apponitur institutio, quae substitutio dicitur. Et ita Modestinus respondit l. 1. de vul. P. heredes aut instituti dicuntur, aut substituti. Instituti dicuntur, primo gradu substituti, secundo vel tertio. Et vt ait Vlpianus l. 2. defertur, de bonor. poss. sec. tab. Primo autem gradu scriptos accipere debemus omnes, qui primo loco scripti sunt. § Definunt in generaliter substitutionem interpretes, esse secundam institutionem. Accur. san l. 1. de vulg. P. & in rub. eod. ap. Iust. in §. Bald. in rub. Cod. de impub. & in l. 1. C. de edic. d. Adri. toll. Dico tamen, verius defini, secundi heredis conditionalem institutionem potius, quam secundam institutionem. Sic enim leges vocant substitutum, secundum institutum, l. Cicero, de pan. P. l. 1. de ed. d. Adri. toll. C. l. precibus, C. de impub. nec tamen secundo institutum, cum nemo sibi substitui possit, l. sed si plures, §. nemo institutus, de vulg. P. Sic enim in vniuersum substituire & hic & in aliis, est in locum alterius subrogare: vt dum dicimus, substitui iudicem, l. pon. iudica. sol. P. pecora, l. si grege, 22. de leg. 1. arbores, l. in fraudem, 45. §. conditor, de ius. i. P. l. arbores, de usufr. tutores, l. iutores, §. in eum, de adm. iur. P. & similia. Nam & in contractibus, legatis, & aliis, quam vltimis voluntatibus, substitutio fit, l. quoties, de don. que submo. C. l. 1. de don. cau. mor. l. vt heredibus, & l. cum pater, 79. §. eorum, de leg. 2. Estque subordinatio post alium. Quo fit notabile, vt nunquam concurrat substitutus, quando in instituto hereditas deferri potest, l. cum in testamento, 37. de hered. insti. P. l. 3. de acq. hered. P. l. si mater, de vulg. P. facit l. post aditam, Cod. de impub. Vterque enim quidem & institutus, & substitutus ex mente testatoris vocatur, l. si quis hereditarius, §. si quis heredum, de hered. insti. in P. sed suo loco, vt primus institutus, si velit, vel si possit, tanquam praedilectus praefertur, alius ordine, si ille noit, vel si non possit esse heres, post illum, l. 1. de vulg. P. §. 1. eod. tit. Proinde in ima seu secunda cera scribi substituti dicuntur, id est, post institutionem, quae primum obtinet locum. Sic que scribit Suetonius de Iulio Caesare, c. 83. Nouissimo testamento tres instituit heredes sororum nepotes: C. Octavianum ex de drante: P. Marium, & Q. Petrum ex quadrante: reliquos in ima cera. Terminos hos omnes Horatius sequentibus versibus exprimit, lib. 2. Sermo. Saty. 5.

Si cui praeter ea validus male filius in re Praclarus sublatus aletur: ne manifestum Caetibus obsequium nudet, leniter in spem Arripe vt officiosus, vt scribare secundus Heres: si quis casus puerum egerit Orco, In vacuum venias: raro haec alea fallit. Qui testamentum tradet tibi cumq; legendum, Abnuere, & tabulas a te remouere memento: Sic tamen vt limis rapias, quid prima secundo Cera velit versis, &c.

Adiectimus in finitioni substitutionis, nomen heredis, vt hanc substitutionem ab aliorum actuum substitutionibus distingueremus. Conditioalis porro institutio ad priorem institutionem vt plerumque refertur, si ea non subsistat, l. 1. de vulg. T. beophi. in §. 1. eod. tit. in Instit. iur. ciuil. Conditio fit per, si. l. demonstatio, de conditio. & demonstrat. P. Obseruatione tamen dignum est, habita ratione casuum substitutionum, vt si non sit heres, si noit

nolit adire, si non possit, &c. omnem substitutionem esse conditionalem. At ratione aliarum conditionum quam que substitutionum sunt, interdum substitutionem dici fieri pure, id est, cum alia conditione quam naturales substitutioni non miscentur: interdum dici fieri sub conditione, cum alia admiscetur. Ita intelligendus Iulius Paulus, dum ait, *l. 3. sentent. tit. 6. §. 11.* substitui & pure & sub conditione posse. Sic & alia pleraque legum capita explicanda. *l. qui liberos, §. 8. ibi gl. in verb. pure. l. coheredi, §. coheredi, de vulg. l. in ratione, §. quod vulgo, ad l. Falc. Boer. q. 38. num. 27.* Neque ideo putandum est minus substitutionem institutionem esse, quod ea sit conditionalis, *l. in ratione, §. 1. §. quod vulgo, ad l. Falc.* Quemadmodum non ideo minus emtio dicitur, quod ea conditionalis sit, *§. penult. de emt.* Numerus prioris & secundus non mutat substitutionem rerum, sed facit ordinem. Quare si primus gradus vitietur vel de medio tollatur, vt si ante additionem institutus non possit esse heres, testamentum vires accipit a secundo gradu: & tunc secundus institutus primus fit, *l. 3. §. fin. de lib. & posthu. l. ex factis, §. Lucius, de vulg. P. l. §. fin. de her. instit. Quod & de deficiente 2. de 3. & 4. & sequentibus gradibus intelligendum. Substituere enim nobis possumus iure ciuili 2. 3. 4. & vltiori gradu, *l. 1. de vulg. P. §. 1. eo. apud Iustit. l. §. posthumus, 14. de lib. & posthu. P.* Nam & appellatione secundus heredis, vltimus vocari continentur: vt secundum nuptiarum nomen, ad repetitas & 3. & 4. loco nuptias pertinet, *gl. in rub. de sec. nupt. C. per l. si quis prioris, §. tamen, eod. vt in electione, in c. cum Vintoniensis, 25. de elect.* Vel quod semper respectu deficientis gradus, qui proxime vocatur, secundus dicitur, & in sequentibus suo ordine locum habent. Hodie tamen constitutionibus regis substitutionis gradus restricti sunt. Atque in constitutionibus Aureliacensibus, in constitutio habitis in comitis Aurelia, 1500. articulo 59. vt obuiam libitibus eatur, iussum est iudicibus, ne habeant rationem substitutionum vltra duos gradus post primam institutionem numerandos, in quacunque fuerint dispositione facti, siue in contractu matrimonii, siue in vltima voluntate. Subinde constitutiones Molinenses cauentur anno Domini 1566. id ipsum, *consti. Molinens. art. 57.* sed potestatem substitutionis ad quartum prorogantur gradum, non vltra. Atque placuit ea lege, tenci quoque & subici substitutiones factas ante constitutiones Aureliacenses: dummodo quaesitum non fuisset ius alicui viuenti. His ad stipulari videtur nouellatum constitutionum lex quaedam, *nouell. 159. §. penult. in authent. de restit. fideicom. quae tradit prohibitiones alienationis, extendi non debere vltra quatuor generationes vel gradus. Vbi ratio haec, πωδὸν ἡμῶν ἐδοξεν ἀναυαγεῖν τὴν παρρησίαν, τὴν ἀσφάλειαν ὅπως τῶν τοιαύτων ἐπιπέσει ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν, id est, & praeter modum scrupulosa diligentia visum est plenum, si post quatuor generationes huiusmodi quaestionem producerimus in medium. In qua explicatione monitum lectorum velim, vulgarem authenticorum omittendam esse interpretationem, quae verba illa perperam vertit, titulo de restitutions fideicommissi. Sic quarta generatio, olim terminum constituit apud Deum remunerationis, vel vindictae terrestis, *Genes. 14. Exod. 4.* Neque affectio, vel proximitas sanguinis quartum gradum egreditur, vltra quam licite nuptiae, *c. si de consang. & affinit.* Et proinde cum cesset affectio post quartum gradum, nihil interesse videtur defuncti, curare vt bona restituantur iis, qui de familia sunt post hunc gradum: & sine causa iusta videbitur interdicare alienationem per onus substitutionis, quae videtur nudam tunc praecipuum de non alienando, *authent. vos qua, C. com. de leg. Et nudum praecipuum de non alienando, in l. Lucius Titius, §. de leg. 3.* Et quando nihil interest paciscentis, ne alienatio fiat: id ipsum ab eo cauere nequit, *l. penult. in vlt. a gloss. de part. P. l. in vlt. a gloss. de part. inter emt. & ven. C. gl. & text. in l. ea lege, de condit. ob caus. C.***

De Diuisione substitutionum. Cap. 11.

- 1 Substitutionum prior diuisione in simplices & duplices, & quae sunt alia in directam, & indirectam. alia in sex species, in vulgarem, pupillarem, &c.
- 2 Directa substitutio quae, quando obliquatur facta in codicillis: & quando in codicillis directa remanet. tres casus. Directa verba quae essent ciuilia, & non ciuilia, num. 3. 4. 5.
- 6 Indirecta verba substitutionum quae.
- 7 Communia verba substitutionum.

8 Verba dubia quomodo interpretanda.

9 Substitutiones num. sint Aquilana, Velleiana, & Iulianiformula.

10 Vulgaris & pupillaris, duae verae & simplices substitutiones, aliae ex illis.

Prior t substitutionum diuisione, erit Modestini, *l. 1. de vulg. vt* alia sit simplex, alia duplex. Quae verba, non ad casus vulgares, sed ad species substitutionum sunt referenda. Simplex ea erit, quae vnicam substitutionis continet speciem: si solum vulgaris, sola pupillaris &c. Duplex, quae duas vel plures sub se continet, facit *l. coiri, pro sec. P. leam quam, C. de fideicom. l. 1. §. si quis simpliciter, & l. inter stipulantem, in princip. de verb. obli. P.* veluti, *Lucius & Titius heredes sunt, inuicem substituo, & alter pubes, alter impubes sit, vt in l. Lucius, 45. de vulg. l. precibus, de impub. C.* Sic compendiosa erit duplex, quae cum plura tempora contineat, sub verborum compendio, varias etiam substitutiones complecti potest. Fit enim sub conditione quando cumque decesserit institutus, vel si intra 25. annum, vel intra aliud tempus, quo vulgaris pupillaris, & fideicommissaria continentur, *l. precibus, de locenturio, de vulg. P.* Reciproca quoque duplex quae pluribus diuersi iuris vel aetatis institutus fit, & alterum in alterius locum, per mortem vel alium defectum vocat. Et ita in ea potest contineri vulgaris & pupillaris si in puberibus fiat, & mater excluderit, *l. Lucius, eod.* Et Bartolus ait, in hac contineri posse octo substitutiones & fideicommissariam. Substitutionum rursus, quaedam sunt per se simplices: & aliae per se duplices. Per se simplices sunt vulgaris, pupillaris & exemplaris: quae tamen duplices esse possunt extensue, non natura. Quomodo interdum vulgaris continet pupillarem, & pupillaris vulgarem. Duplices per se, compendiosa & reciproca. Secundo, t diuisione substitutionum, in directam, & in indirectam. Directa est in qua locum non habet aliqua quartarum deductio, neque quicquam remanet apud institutum, sed ex integro substituitur ad integram, quando succedit, vocatur hereditatem: accipitque directo, id est, nulla persona interposita a testatore, hereditatem, neque ab ipso, qui pro non adiecto habetur, quando substituitur admitti potest. Ita nuda voluntate sine alterius ministerio fit heres. *l. cum heredes, de acq. post. P. notat gl. in ca. pastor alio, de cau. pos.* Indirecta seu obliqua substitutio est, in qua substituitur accipit hereditatem testatoris, per manus heredis instituti, vel succedentis ab intestato. *l. eam quam, C. de fideicom. l. precibus, in fi. de impub. C.* Directa tantum fit in testamento, non in codicillis: quia in testamento solum institutionem receptum est fieri. *l. hereditatem, C. de codic. §. pen. eo. tit. ap. Iustit. d. leam quam, l. hereditas, C. de iis quib. vt indig. l. quod per manus, de iure codicil. P.* Indirecta, obliqua, quae & fideicommissum dicitur, etiam in codicillis fieri potest, *proxime cit. ll.* Et t proinde si directa fiat in codicillis, obliquatur & conuertitur in fideicommissariam, retenta significatione verborum prout sonant: commutatione sola, vt directa in indirecta conuertatur. *l. Scavola, vbi & gl. Bart. & Angel. ad SC. Trebel. P.* Sic recte Guill. Benedictus scribit in *ca. Rayninus, ad verba, adiciens vt Alerecha, nu. 3. par. sec. intelligi debere l. unicam, §. fin. autem aliquid, de cad. toll. C.* dum dicit in quacunque vltima voluntate posse fieri substitutionem scilicet, vt si in codicillis fiat, obliquetur, nec plus dicitur quam duraret directa, si iure directo valeret. Cape exemplum, vt si vulgaris duret vltique ad aditam hereditatem, *l. post aditam, C. de impub.* si pupillaris, vltique ad minus tempus adiectum quam sit pubertatis, puta ad decennium. Tunc illud tempus quoque obliquata non egredietur, *l. si ita quis substituerit, de vlt. P.* Ceterum, tunc demum obliquari dicemus directam, si constet testatorem voluisse codicillari. Nam si constet eum voluisse non codicillos, sed testamentum condere, non obliquatur, nec iure codicillorum valent tabulae, *l. de iure codicil. P. l. coheredi, §. cum filie, eod.* quia actus agentium non operantur vltra eorum intentionem, *l. non omnis, de reb. credit. in P.* Indubiis tamen, si apposta est institutio vel exhereditatio, censetur testator voluisse testamentum condere, *l. non codicillum, C. de testam.* si non apponatur, codicillari, *illud, §. tra. l. de iure codicil. P.* Not. hac gl. & doct. in d. l. non codicillum, *l. de Plarea, & Ang. in §. 1. de vulg. gloss. in l. verbis ciuili. eod. P.* Aramé t excipit tres casus, in quibus directa substitutio in codicillis facta, directo quoque, valet. Primus quando statutum ciuitatis, aut patriae consuetudo id pmitteret. *Bal. in l. de quib. d. colla. vlt. §. ite queritur, de legib. P.* Secundus, quando codicilli a patre inter liberos fiunt, vel inter alios ab intestato succedentes, qui si ex substitutione in codicillis facta directo vocentur, dire et succedunt, & totum capiunt